

توسعه‌نیافتگی و اشتغال

روند تحولات کشورهای درحال توسعه

دکتر غلامحسن عبیری

مقدمه

با تسلط تفکر به شیوه غرب مدرن بر حوزه‌های اجتماعی - اقتصادی، دانش و سازمان، موضوع توسعه زیربنای مباحث فلسفی غرب قرار گرفت و امر توسعه، به عنوان هدفی مفید، طبیعی و اجتناب‌ناپذیر تعریف شد. از دیدگاه Rostow^(۱) (۱۹۶۰) خیز اقتصادی یک الزام شناخته شد و برای Parsons^(۲) (۱۹۶۴) و McClelland^(۳) (۱۹۶۷)، دگرگونی در ارزش‌ها و مفاهیم جامعه روانشناختی به عنوان ضرورت تحول در دستیابی به توسعه شناخته شد. در این میان، شخصیت‌های علمی مانند Pye^(۴) (۱۹۶۲)، Almond و Powell^(۵) (۱۹۶۶) و Huntington^(۶) (۱۹۶۸) هم فقدان "سازماندهی سیاسی" را مشکل حاضر در فرایند توسعه دانستند.

در این میان، طرفداران مکتب "مدرنیزاسیون" فضای تاثیرپذیری استعمار (Colonialism) را در مناطق توسعه‌یافته به فراموشی سپردند. این در حالی است که پدیده‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی کاملاً در یکدیگر گره خورده‌اند و جداسازی آنها توسط دانش‌پژوهان به منظور دستیابی به راه‌حل، با شکست روبرو خواهد شد.

از سوی دیگر، مساله توسعه‌نیافتگی می‌بایست از منظر جهانی نیز مورد ارزیابی قرار گیرد. این مباحث کلاً در شرایطی مطرح می‌شوند که سیستم بر مبنای استثمار و سوبه‌برداری قوام یافته است.

در این نوشتار، بحران توسعه را از منظر توسعه‌نیافتگی و اشتغال مورد بررسی قرار می‌دهیم و بعد، نتایج آن را با عملکرد نقاط محروم ارزیابی می‌کنیم تا راهکاری نو را در فرایند بهبود زندگی توده‌های مردم ارائه کنیم.

توسعه‌نیافتگی

توسعه‌نیافتگی، نیاز به پیوند در پنج حوزه زیر را در خود جای داده است:

- ۱- گسترش سرمایه‌داری.
- ۲- رویارویی با فقر.
- ۳- ارتباطات محدود.
- ۴- ریشه‌های فئودالیسم.
- ۵- مختصات جغرافیایی.

▲ فقر، رابطه مستقیمی با تعدیل بازار نیروی کار دارد.

Frank در سال ۱۹۶۳ برای اولین بار "رساله وابستگی" را در ساختار مکزیک با عنوان "چهره دوگانه نابرابری" مطرح نمود^(۷). این نظریه به سهولت در ساختار یک گزاره ساده با عنوان "توسعه‌نیافتگی مدرن یک عقب‌ماندگی تاریخی تلقی نمی‌شود" قابل آرایه است. این پدیده محصول توسعه سرمایه‌داری غیرکارآمد و دیرهنگام می‌باشد. Samir Amin هم به بهترین شکلی این فرایند را در مقاله‌ای

چگونه می‌توان پذیرفت که تنها چهار درصد مردم کشورهای صنعتی در بخش کشاورزی مشغول به کار می‌باشند و سهم صنعت نیز تنها ۲۶ درصد است؟

با عنوان "توسعه" به تحلیل کشانده است^(۸).

از دیگر عوامل تاریخی و غیرقابل کنترل، ریشه‌های فئودالیسم است که علیرغم تلاش‌هایی که در زمینه نوسازی و مدرنیزاسیون صورت گرفته است، هنوز هم انتظار کنار گذاشتن اندیشه‌های فئودالیت یافته نمی‌شود، و مردم آن را برای حفظ موقعیت اجتماعی با ارزش تلقی می‌کنند.

اشتغال

در تعریف، اشتغال عبارتست از "به کارگیری یک عامل تولید در فعالیت کارآمد، با ثمره دریافت یک عامل درآمدی"^(۱۰). در این تعریف رابطه زیر قابل مشاهده است:

عامل درآمد = فعالیت کارآمد = عامل تولید

در این نگرش، اشتغال برای مردم، دستمزد و یا حقوق و برای سرمایه، بهره یا سود را به همراه خواهد داشت. افزایش مشارکت نیروی کار اشتغال‌های بیشتری را به دنبال دارد و رشد اقتصادی با رشد اشتغال واقعی همراه است.

در کشورهای صنعتی نزدیک به ۸۰ درصد از شاغلان بخش کشاورزی و صنعت طی چهار دهه به بخش خدمات منتقل شده‌اند.

با نگاهی به روند اشتغال در دهه ۶۰-۱۹۵۰ در مقایسه با دهه ۲۰۰۰-۱۹۹۰ ملاحظه می‌شود که در این زمینه تحولات گسترده‌ای در سطح جهان اتفاق افتاده است که نگرش ما را به اشتغال و توسعه تغییر می‌دهد. آمار و ارقام ارائه شده مبین این حقیقت است که تمامی ساختارهای بخش پیشرفته (کشورهای صنعتی عضو OECD) کاملاً متمایز از سایر جوامع آسیایی، آفریقایی و آمریکای لاتین عمل کرده است، به طوری که به سهولت نمی‌توان درک درستی از ساختار پیچیده بخش خدمات در کشورهای صنعتی به دست آورد. به عبارت ساده‌تر، چگونه می‌توان پذیرفت که تنها چهار درصد مردم کشورهای صنعتی در بخش کشاورزی مشغول به کار می‌باشند و سهم صنعت نیز تنها ۲۶ درصد است؟ در واقع، در کشورهای صنعتی نزدیک به ۸۰ درصد از شاغلان بخش کشاورزی و صنعت طی چهار دهه به بخش خدمات منتقل شده‌اند. این در حالی است که در کشورهای در حال توسعه ۶۵ درصد از شاغلان بخش کشاورزی و صنعت طی همان دوره به بخش خدمات روی آورده‌اند (جدول شماره دو).

در جدول شماره دو دیده می‌شود که بیشترین تحول در بخش کشاورزی صورت گرفته است، به طوری که مهاجرت روستاییان به شهرها و جذب در بخش خدمات و صنعت کاملاً مشهود است. (توجه نمایید که آمار میانگین آفریقا چون در دهه ۱۹۵۰ در دسترس نبود، از ارقام کشور غنا به عنوان میانگین قاره آفریقا استفاده شده است.) با توجه به ارقام فوق، توسعه نیافتگی در آفریقا عمدتاً ناشاندهنده پایین بودن کارایی نیروی کار در بخش کشاورزی و صنعت است.

در یک اقتصاد خدمات (Service Economy)، محصول یک ابزار است نه یک پایان (End). در چنین ساختاری تولیدکننده و مصرف‌کننده به اتفاق انگیزه مستمیری را در جهت بهبود کارایی منابع نشان می‌دهند. پارادایم خدمات این حسن را دارد که اشتغال‌زا عمل می‌کند، زیرا به صنعت این فرصت را می‌دهد که در چرخه باز یافت، بخش قابل توجهی از منابع را مجدداً مورد بهره‌برداری قرار دهد^(۱۲).

از سوی دیگر، فقر از مولفه‌های توسعه نیافتگی است و معانی خاصی را در اذهان مردم جوامع به وجود آورده است. از دیدگاه نظریه پردازان رادیکال و چپ، فقر محصول پیوندهای سرمایه‌داری انحصارگرا با رویکرد استعماری است.

فقر در عمل رابطه مستقیمی با تعدیل بازار نیروی کار دارد. Granuza و همکارانش مطالعه گسترده‌ای را در رابطه با نابرابری سطح درآمد و آزادسازی آرایه و نتایج آن را عرضه کرده‌اند^(۹) (جدول شماره یک). به طوری که ملاحظه می‌کنید، در

جدول شماره یک

مشاهدات فقر و نابرابری در آمریکای جنوبی طی سال‌های مختلف

	فقر				
	کاهش	افزایش			
کاهش	۱۹۸۸-۹۶	کلمبیا ۹۷-۱۹۹۱	نابرابری		
	کاستاریکا ۹۸-۱۹۸۸				
	شیلی ۹۲-۱۹۸۴				
	السالوادور ۹۷-۱۹۹۱				
	گواتمالا ۹۹-۱۹۸۹				
	هندوراس ۹۹-۱۹۹۰				
	جامایکا ۹۸-۱۹۹۳				
	جمهوری دومینیکن ۹۸-۱۹۹۳				
	افزایش	۱۹۸۹-۹۷		آرژانتین ۹۸-۱۹۹۱	
		کلمبیا ۹۷-۱۹۹۱		اکوادور ۹۹-۱۹۹۵	
شیلی ۸۱-۱۹۷۴		مکزیک ۹۸-۱۹۹۴			
اکوادور ۹۵-۱۹۹۰		پرو ۹۷-۱۹۸۶			
پاناما ۹۷-۱۹۹۳					
پرو ۹۷-۱۹۹۱					
اروگوئه ۹۷-۱۹۹۱					

Source: Taylor, Lance & Robvos / 2002 / Balance of Payment Liberalization in Latin America: Effects on Growth, Distribution & Poverty.

برخی از جوامع، کاهش فقر با کاهش نابرابری و برعکس، افزایش فقر با افزایش نابرابری همراه بوده است. حالات مختلف چهارگانه جدول شماره یک نمایشگر کنش‌ها و تعامل‌های مختلف اجتماعی - سیاسی - اقتصادی در جوامع مختلف می‌باشد. توضیح آن که مطالعات مربوط به کلمبیا و پرو با مولفه‌های مختلف جواب‌های متفاوتی را به دست داده است.

وجود ارتباطات محدود - اعم از ارتباطات جاده‌ای و ارتباطات تلفنی نیز در این ساختار مختصات جغرافیایی را تحت‌الشعاع قرار داده است.

از دیدگاه نظریه پردازان رادیکال و چپ، فقر محصول پیوندهای سرمایه‌داری انحصارگرا با رویکرد استعماری است.

جدول شماره دو

ساختار اشتغال در بخش های مختلف (درصد)

مناطق	دهه ۱۹۹۰			دهه ۱۹۵۰		
	خدمات	صنعت	کشاورزی	خدمات	صنعت	کشاورزی
میانگین آسیا	۳۶	۲۰	۴۰	۲۰	۹	۷۱
میانگین آفریقا (دهه ۵۰ - غنا)	۲۶	۱۰	۵۷	۲۳	۱۵	۶۲
میانگین آمریکای لاتین	۵۴	۲۴	۲۲	۲۸	۲۲	۵۰
میانگین کشورهای در حال توسعه	۳۸	۱۸	۴۲	۲۳	۱۳	۶۴
میانگین ۱۶ کشور OECD (کشورهای صنعتی)	۷۰	۲۶	۴	۳۹	۳۶	۲۵

ماخذ، Adam Szirmai^(۱۱) (۲۰۰۵)، مقدمه ای بر توسعه اجتماعی - اقتصادی / صفحه ۱۱۱.

درصد است، و در مجموع شاخص کشورهای در حال توسعه ۹/۵ درصد و کشورهای صنعتی تنها یک درصد است. این در حالی است که ورود بهداشت و تجهیز خدمات پزشکی برای کشورهای صادرکننده خدمات و کالاهای پزشکی با یارانه های قابل ملاحظه صورت می گیرد. با وجود این، سایر شاخص های توسعه نیافتگی در حدی است که کاهش مرگ و میر کودکان در شرایط فعلی بیش از این ممکن نیست.

جدول شماره چهار نیز شاخص امید زندگی (Life Expectancy) را در سال های مختلف نشان می دهد. همانطور که ملاحظه می کنید، شکاف بین میانگین کشورهای در حال توسعه و کشورهای توسعه یافته، درخور توجه است و این شکاف با میانگین سنی آفریقا بسیار زیادتر از حد قابل قبول است.

شاخص ها

از جمله شاخص های توسعه، شاخص بهداشت و مرگ و میر نوزادان و کودکان در سنین زیر یک سال و کمتر از پنج سال است. آمارهای موجود منتشره از سوی سازمان ملل متحد (امور جمعیت) در سال ۲۰۰۰ نشان می دهد که در سراسر نقاط جهان احتمال مرگ و میر کاهش یافته، اما ارقام در حوزه های مختلف تفاوت درخور توجهی دارند، به طوری که در جدول شماره سه نشان داده شده است که فاصله بهداشت کودکان در کشورهای در حال توسعه با کشورهای کلاماً توسعه یافته بسیار زیاد است. (لازم به توضیح است که درخصوص آسیا، آمار مربوط به تفکیک ژاپن و طبقه بندی آسیا به شرق، جنوب شرقی و آسیای مرکزی است، که در جدول فوق جزئیات آن ارایه نشده است و برای اطلاعات بیشتر می توانید به سایت اینترنتی مربوط مراجعه کنید.) همانطور که ملاحظه می کنید، در شرایط امروز، هشت درصد کودکان زیر پنج سال با خطر مرگ و میر روبرو هستند، در حالی که این درصد برای آفریقا ۱۵/۲ درصد و برای آمریکای لاتین ۴/۵

جدول شماره چهار

امید زندگی در مناطق مختلف جهان (۱۹۵۰-۲۰۰۵)

(طول عمر به سال)

مناطق	۱۹۵۰-۵۵	۱۹۸۵-۹۰	۱۹۹۵-۲۰۰۰	۲۰۰۰-۲۰۰۵
آسیا:				
الف) آسیای شرقی (به جز ژاپن)	۳۹/۹	۶۷/۲	۷۰	۷۱/۴
ب) آسیای جنوب شرقی	۴۱	۶۱/۳	۶۵/۳	۶۷
پ) آسیای جنوبی	۳۹/۳	۵۷/۳	۶۱/۵	۶۳/۳
ت) آسیای غربی	۴۵/۲	۶۵/۱	۶۷/۹	۷۰
آفریقا	۳۷/۸	۵۱/۷	۵۱/۴	۵۱/۳
آمریکای لاتین	۵۱/۴	۶۶/۶	۶۹/۳	۷۰/۴
کشورهای در حال توسعه	۴۱	۶۰/۴	۶۲/۹	۶۴/۱
کشورهای توسعه یافته	۶۶/۲	۷۴/۱	۷۴/۹	۷۵/۶
کشورهای OECD	۶۷/۶	۷۵/۸	۷۷/۸	۷۸/۶

Source: World Population Prospects: The 2000 Revision UN Population Division.

شاخص های آموزشی نیز به علت وجود اختلاف در کیفیت آموزش های ارایه شده (شاخص ثبت نام آموزشی) چندان قابل اعتماد نیستند، به ویژه آن که برخی از جوامع با ارایه آمارهای غیر واقعی درصد جذب سرمایه های خارجی در حوزه آموزشی هستند.

جدول شماره سه

احتمال مرگ و میر نوزادان و کودکان (۱۹۵۰-۲۰۰۰)

(برای هر هزار نفر)

مناطق	۱۹۵۰-۵۵		۱۹۹۵-۲۰۰۰	
	نوزادان ساله ۰-۱	کودکان ساله ۰-۵	نوزادان ساله ۰-۱	کودکان ساله ۰-۵
آسیا	۱۸۲	۲۷۸	۵۹	۸۰
آفریقا	۱۸۱	۳۲۲	۹۱	۱۵۲
آمریکای لاتین	۱۲۶	۱۸۹	۳۶	۴۵
کشورهای در حال توسعه	۱۸۰	۲۸۱	۶۵	۹۵
کشورهای توسعه یافته	۵۹	۷۳	۸	۱۰

Source: UN, Population Division, World Population Prospects
http://esa.un.org / unpp.

در ۵۷ سال گذشته، کمتر کشور در حال توسعه ای وجود دارد که با کودتای نظامی روبرو نشده باشد.

ساختار سیاسی

مطالعات Philip و Clapham در سال ۱۹۸۵ نشان می دهد که طی پنجاه سال گذشته، نظامیگری نقشی حیاتی در فرایند سیاسی بیشتر کشورهای در حال توسعه داشته است و این پدیده در آن دسته از کشورها که ظاهراً به دست

لیست کشورهای کودتاخیز قرار دارد و شش بار تلاش برای کودتا و سیزده مورد توطئه سیاسی را طی سال‌های ۸۵-۱۹۶۵ پشت سر گذاشته است (۱۵).

تجربه نو

با مروری بر وضعیت برخی از کشورهای خاورمیانه دیده می‌شود که کشورهایی که حداقل در مسیر توسعه مشکل سرمایه اولیه را ندارند، از چهره متفاوتی برخوردارند. این تجربیات نشانگر وجود تعارض‌های بسیار ریشه‌ای و عمیق است، به طوری که مفاهیم اشتغال بسیار متفاوت از آن چیزی است که در ادبیات اقتصادی از آن یاد می‌کنیم.

مهمترین ره‌آورد این بازنگری و بررسی میدانی این است که قوانین و مقررات گمرکی از یکسو، و ساختار قوانین حاکم بر تجارت آزاد در سوی دیگر، شکافی از قیمت‌ها را در دو بازار هم‌مرز به وجود می‌آورد، که جوانان با ریسک‌پذیری اندک به خاطر وجود ارزش‌ها در میان کارگزاران، می‌توانند حداقل دو دهه را در این قبیل بازارها، به کار غیرمفید مشغول باشند. عدم‌فایده‌مندی با افزایش قابل توجه درآمد قابل‌اغماض بوده، تداوم اشتغال قابل‌توجه است.

در مرحله دوم اشتغال، منابع درآمدی صرف سرمایه‌گذاری واردات و صادرات یا خریدوفروش در بازارهای رسمی می‌شود. بدین ترتیب، ملاحظه می‌شود که مقررات و آیین‌نامه‌ها منشأ رانت‌سازی (Rent Making) برای طبقات اجتماعی در نقاط محروم می‌شوند.

حمایت دولتمردان و چشم‌پوشی از فعالیت‌های غیرسازنده، فضای بازار کار را به شکلی تغییر می‌دهد که در شرایط متعارف، افراد بی‌کار هستند و در شرایط نیاز به نیروی کار، کمبود نیروی کار کاملاً قابل‌رویت است. به عبارت دیگر، منشأ منابع درآمدی، قوانین و مقررات تجاری است. طبیعی است که پدیده‌هایی مانند موقعیت جغرافیایی و کمبود سایر منابع مانند آب در بخش کشاورزی نیز راندمان تولید را به حداقل ممکن می‌رسانند.

توسعه نیافتگی در آفریقا، عمدتاً ناشاندهنده پایین بودن کارایی نیروی کار در بخش کشاورزی و صنعت است.

تعارضات قومی و مذهبی نیز توسط دولتمردان تشدید شده، در زمان مناسب از آنها بهره‌برداری می‌شود. پیش‌بینی رویارویی با تغییر نظام‌های حکومتی در کشورهای درحال توسعه، انتظارات درآمدی را برای مردم ساکن در مناطق محروم به دلیل مهاجرت‌های اجباری فراهم می‌سازد.

فضای ارتباطات گسترده، از ماهواره‌ای تا تلفن همراه نیز در جلوگیری از مهاجرت‌های دسته‌جمعی موثر می‌باشد، ضمن آن که ارتباطات دسترسی افراد را به کالاهای و خدمات تسهیل نموده و در بحرانی‌ترین مناطق (محروم) مردم با باورهای "ملی - مذهبی" زندگی خود را سازماندهی می‌کنند. اگرچه شاخص‌های توسعه انسانی (HDI) در این مناطق کمتر توجه دارد، اما مردم به خاطر تهدیدهای وارده بر ارزش‌های اجتماعی، از مهاجرت پرهیز می‌کنند و بر تقویت الگوهای سنتی اصرار می‌ورزند.

نکته حایزاهمیت در این میان، وجود ساختارهای مدرن در کنار ساختارهای

نظامیان اداره نشده‌اند نیز قابل‌رویت است (۱۳).

این ساختار سیاسی در دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ نیز ادامه یافت. این سازماندهی به صورت نظام‌های تک‌حزبی، رژیم‌های نظامی، حاکمیت فردی و محدودیت‌های اعمال‌شده بر سیستم پارلمانی و احزاب دیده می‌شود. کودتاهای موفق در کشورهای در حال توسعه طی سال‌های ۲۰۰۲-۱۹۴۵ به ۲۶۵ مورد می‌رسد. جدول شماره پنج وضعیت کودتاهای موفق را در سال‌های مختلف نشان می‌دهد.

جدول شماره پنج

آمار کودتاهای موفق در کشورهای درحال توسعه (۲۰۰۲ - ۱۹۴۵)

مناطق	۱۹۴۵-۷۷	۱۹۷۸-۹۰	۱۹۹۰-۲۰۰۲	۱۹۴۵-۲۰۰۲
آسیا	۲۸	۷	۴	۳۹
آفریقا	۶۴	۲۶	۱۳	۱۰۳
آمریکای لاتین	۷۶	۱۴	۲	۹۲
خاورمیانه	۳۰	۱	—	۳۱
جمع	۱۹۸	۴۸	۱۹	۲۶۵

Source: McGowan (2003)

de Haan & Siermann (1993)

The Five Encyclopedia

<http://en.wikipedia.org/wiki/coup>

ارقام تک‌اندنده جدول فوق نشان می‌دهد که طی ۵۷ سال گذشته، کمتر کشور درحال توسعه‌ای وجود دارد که با کودتای نظامی روبرو نشده باشد. صرف‌نظر از ماهیت کودتا که با سرمایه‌های سازمان‌های اطلاعاتی به‌وقوع پیوسته، یا درگیری نظامیان را با قدرت احزاب سیاسی نشان می‌دهد، نتایج این تعداد کودتا بیانگر وضعیت موجود کشورهای درحال توسعه است.

قابل یادآوریست که در سال‌های ۳۲-۱۹۲۲ تعدادی از کودتاهای انجام‌یافته در آمریکای لاتین، ثمره عدم‌موفقیت دولت‌ها (غیرنظامی) در رویارویی با رکود اقتصادی بوده‌اند. روی‌کارآمدن Vargas در برزیل، Peron در آرژانتین، Even در شیلی و Terra در اروگوئه از جمله مواردی هستند که می‌توان از آنها نام برد. مطالعات Luttwak (۱۹۷۹) درخصوص کشورهای درحال توسعه، نشان می‌دهد که طی سال‌های ۷۷-۱۹۴۵ از ۲۷۱ مورد تلاش برای کودتا، تعداد ۱۴۷ مورد با موفقیت و ۱۲۴ مورد با شکست روبرو شده است. در آفریقا به تنهایی ۹۸ مورد کودتا انجام شده که ۴۴ مورد آن با موفقیت روبرو شده است. در آمریکای لاتین هم ۹۵ مورد کودتا گزارش شده که ۵۷ مورد آن با موفقیت همراه بوده است (۱۴).

توضیح اینکه، به علت تعارضات موجود در تعاریف کودتای ناموفق، در آمارهای برآوردشده توسط سایر محققان مانند (Finer ۱۹۸۸) قدری تفاوت دیده می‌شود. Finer برآورد تعداد کودتاها در طی سال‌های ۸۰-۱۹۶۲ را ۱۵۲ مورد شناسایی کرده است. در سال ۱۹۸۰، تعداد ۳۷ کشور به وسیله کودتا با تغییر حکومت روبرو شده‌اند. Fosu (۱۹۹۲) هم نشان می‌دهد که کشور غنا در صدر

7) Frank, A.G. / 1962 / Mexico: The Janus Faces of Twentieth - Century Bourgeois Revolution / Monthly Review, 14,7.

8) Amin Samir / 1996 / On Development: For Gunder Frank / Translated by W.H.Locke Anderson, (ed) Sing C.Chew 'The Under development of Development' Sage Pub.

9) Ganuza, Enrique &.../2002/ Labor-Market Adjustment, Poverty and Inequality During Liberalization. (ed) by Vos Rob Economic Liberalization... UNDD.

10) Rutherford Donald / 2002 / Routledge Dictionary of Economics / P.175. Routledge

11) Szirmai Adam / 2005 / The Dynamics of Socio-Economic Development - An Introduction / P.111, Cambridge.

12) Stahel, W.R. & Reday - Mulvey, G. / 1981 / Jobs for Tomorrow, The Potential for Substituting Manpower for Energy / Vantage Press, New York.

13) Clapham, C. & G. Philip (eds) / 1985 / The Political Dilemmas of Military Regimes / London: Croomhelm.

14) Luttwak, E. / 1979 / Coup d'Etat. A Practical Handbook / London: Wildwood House.

15) Finer, S.E. / 1988 / The Man on Horseback / 2nd Enlarged edn, Boulder: Westview Press.

سنتی در فاصله‌های بسیار نزدیک است. در این شرایط، تلاش دولت‌ها برای رفع توسعه‌نیافتگی چندان کارساز نبوده و ارزش‌های فرهنگی به ایجاد تحول در مناطق محروم کمک درخور توجهی نکرده است. علاوه بر این، بخش خدمات در مناطق محروم رونق لازم را نداشته و رفتارهای سنتی باعث شده است که بازار نیروی کار زنان به محدوده خانواده و کارهای دستی - سنتی محدود شود. بخش صنعت هم به علت پیچیدگی مشاغل و عدم رقابت کالاها در بازارهای جهانی، موقعیت مناسبی را به دست نیاورده و سرمایه‌گذاران محلی نیز به علت عدم برخورداری از توازن قدرت، انگیزه کافی در نوسازی و توسعه منطقه‌ای نشان نمی‌دهند.

منابع

1) Rostow, W. / 1960 / The Stages of Economic Growth / A Non-Communist Manifesto / Cambridge, UK: Cambridge University Press.

2) Parsons, T. / 1964 / Evolutionary Universals in Society / American Sociological Review, PP.339-357.

3) McClelland, D. / 1967 / The Achieving Society / New York: Free Press.

4) Pye, L. / 1962 / Personality, Politics & Nation Building / New Haven, CT: Yale University Press.

5) Almond, G. & Powell, G. / 1966 / Comparative Politics: A Developmental Approach / Boston: Little, Brown.

6) Huntington, S. / 1968 / Political Order in Changing Societies / New Haven, CT: Yale University Press.

برگه اشتراک

تاریخ

نام و نام خانوادگی مشترک:

سن: تحصیلات: شغل:

شماره‌های درخواستی: از شماره تا شماره

نشانی پستی:

شماره تلفن تماس:

مشترک گروامی

* هزینه اشتراک مجله برای ششماه ۲۴۰۰۰ ریال و برای یک سال ۴۸۰۰۰ ریال است. لطفاً هزینه اشتراک را به حساب بانکی شماره ۲۷۸۹۰۳۰۰۱ نزد شعبه سامان بانک تجارت (کد ۳۲۴) واریز کنید و فتوکپی رسید بانکی را همراه با برگه اشتراک تکمیل شده به نشانی زیر بفرستید:

تهران / خیابان حجاب / کوچه سوم / شماره ۱۱+۲ / صندوق پستی: تهران / ۱۴۱۵۵-۵۵۴۸